

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**AntiLutherus Judoci Clichtouei Neoportuensis. Doctoris
Theologi, Academiae Parrhisie[n]sis**

Clicthove, Josse

[Köln], 1525

VD16 C 4189

Horarum canonicarum lectionem, non esse damnandam, & qua[m] ob
causam illa est instituta XXIII

urn:nbn:de:hbz:466:1-36183

Leuitici. 19. nendum est. cum ipse dominus: omnium auribus in clamet. Sanctus estote: quoniam ego sanctus sum. & mundissimus hospes: nō nisi in mundo habitaculo debeat excipi.

¶ Horarū canonicarū lectionē non esse damnandam: & quam ob causam illa est instituta. **Cap. XXIII.**

I.

Dhac ut uiris ecclesiasticis laxet habenas Lutherus ad ociositatē, & sanctū orationis studiū occupationēq; ipsis adimat: sustollit illis lectionē horarū canonicarum, eam ut tēdiosam et infructuosam damnans. quēadmodū ex nono eius dicto circa principiū huius libri annotato, & in hoc capite pariter & proxime sequente penitus elidendo, aperte liquet: ubi hęc eius adducta sunt uerba. Melius esset (inquit) eis, uiris scilicet ecclesiasticis, non legere horas: q̄ frigide eas legere. cū sit horarū lectio, laboriosus & tamē simulatus dei cultus. Nihil enī dici debet in ecclesia: nisi certum sit id esse uerbū dei, nihil etiā fieri aut geri: nisi quod certū sit à deo præcipi ut fiat aut geratur. **Hęc Lutherus.** Verū, si quis institutionis horarū canonicarū, ab ijs qui ecclesiasticæ sorti sunt addicti legendarum, causam accuratius inspexerit: longe aliter q̄ Lutherus hac de re sentiet. Siquidē instituta traditur huiusmodi horarum lectio: ad gratias deo benefactori de amplissimis beneficijs humano generi collatis, exoluēdas à tota ecclesia, per peculiare eius ministerios. Inter quæ quidē beneficia, diuina bonitate indulta mortalibus: primo loco eminet beneficiū creatiōis mundi, septem diebus expletū. q̄ sex dieb⁹ opera fabricationis mūdānæ distinxerit deus: & septimo, ab omni opere feriatu fuerit & requieuerit. In cui⁹ beneficij cōmēmorationē assiduā: persoluit deo quotidie septena in horis canonicis laus & gratiarū actio. Nec minus elucet secūdo loco nobis exhibitū inter cætera bn̄ficiū redēptiōis nostræ, per amarissimam Christi passionē: quæ septē horarū, partiumq; diei intervallo pacta est. Vt aut iugis & assidua habeat eius acerbissimæ passionis à nobis memoria, nec unq̄ hominū elabatur animo: cōstituta est sanctione ecclesiastica, laus quotidiana lectiōis horarū canonicarū, horis illis septenis dominicæ passiōis propemodū deputata, quib⁹ dicant. **Sunt & alia sublimia ac singularia mysteria: quibusq; earū horarū, quibus dicuntur horæ canonicæ, apta cōcinnitate respōdētia.**

¶

Gene. 1.

quod in illis ipsis horarum partibus consummata & expleta ferantur. quæ admodum superioribus annis annotauimus in elucidatorio nostro ecclesiastico: ubi de ratione denominationeque horarum canonicarum latius differuimus. ¶ Propter horarum igitur insignium mysteriorum sacramenta, præclaramque dignitatem constituta est ad continuam deo reddendam gratiarum actionem, & septenarum horarum quotidiana persolutio atque decantatio. Constituta inquam, non recentem aut nouam adinventionem: sed antiquissimam totius ecclesie ordinationem. Nempe in codice decretorum, nonagesima prima distinctio, cap. presbyter. recenset ex dictis beati Benedicti hæc sententia. **Propheta dicit. Septies in die laudem dixi tibi. Qui septenarius sacratus numerus, sic à nobis impletur: si matutini, primæ, tertiæ, sextæ, nonæ, uesperis, cõpletorii, tempore: nostræ seruitutis officia persoluamus. quia de his dixit propheta. Septies in die laudem dixi tibi. Nam de nocturnis uigiliis: ipse idem propheta ait. Media nocte surgebam: ad cõfitendum tibi. Ergo his temporibus referamus laudes creatori nostro: super iudicia iustitiæ suæ. Hæc tibi. In decretaliū identidem epistolarum libro tertio, titulo de celebratione missarum, cap. presbyter. ex concilio Agathensi hæc de promittitur sanctio. Presbyter mane matutinali officio expleto persum seruitutis suæ, uidelicet primam, tertiam, sextam, nonam, uesperamque persoluat: ita tamen ut horis cõpetentibus iuxta possibilitatem, aut à se aut à scholaribus publice cõpleatur. Denique in Clemētinae cõstitutionū libro tertio, eodem titulo de celebratione missarum, ca. graui nimirum, perhibet Clemēs quintus in concilio Viennensi id cautum esse: ut in cathedralibus, regularibus & collegiatis ecclesiis, horis debitis deuote psallatur. In alijs uero: cõuenienter & debite celebretur diuinum diurnum & nocturnum officium. ¶ At uero Lutherus, omnibus his pontificijs, generaliumque conciliorum decretis cõtranitens: omnem tollere conatur psalmodiam, cum priuatam, tum publicam, cum lectionem horarum canonicarum pro uiribus explodit: causatus illam esse laboriosum & simulatum dei cultum. Laboriosus quidem est huiusmodi cultus istis: qui sine deuotionis affectu & inuiti eum faciunt, quoniam iuxta ueteris Comici sententiam, nulla restat facilis est: quin difficilis fiat, quam inuitus facias. Sed esto laboriosus sit iste lectiois horarum, deo exhibitus cultus, etiam recte eum exequentibus: nunquid ideo iure damnandus est? Sic enim ieiunium & omne se se opus bonum esset reprobandum: quoniam non**

Psalm. 118

Ibidem.

Clemens quintus.

III.

Comicus.

LIBER SECVNDVS

- Iob 7.** citra laborē sit, carne spiritui reluctantē. **A**tqui teste beato Iob, na scitur homo ad laborē: sicut auis ad uolādū. **V**erū Lutherus, molli ac delicatus miles ecclesiasticus, uult percipere salariū & prouētum, militantibus ipsi ecclesiæ designatū: & detrectat subire munera illius militiæ perfoluereq; pensum seruitutis ecclesiasticæ, per similes nimirū hoc in negocio, ignauo militi in re bellica: qui uellet quidē recipere stipendiū, ascriptis ordini militari deputatū: recuset tñ exercere officia suæ militiæ, & prodire in aciē ad debellandum hostē. **S**ed meminisse debuit sententiæ illius Hieronymianæ: **D**elicatū militē rex nō amat. **R**ursum & huius. **M**ollis præliator statim ad primā aciē cōcidit: & post umbrā, solē ferre nō pōt, post sudariū: galeā oneri potius reputat q̄ tutamini. **D**ebuit & Lutherus sibi cauisse, ne huiusmodi molli bellatori uideret iure assimilari: qui querit laboriosum eē dei cultū, per quōdianā horarū lectionē illi impendendū. ¶ **I**nsuper immerito uocat Lutherus horarū canonicarū lectionē, cultū dei simulatū, ut quæ suapte natura uerus sit & sincærus dei cultus: institutus ad imitationē supercælestis ecclesiæ in qua spūs angelici & reliqui ciues supernæ patriæ, iugi modulatiōe deū laudāt: & dulcissima personāt cantica in ciuitate sancta **S**ion. **Q**uorū portiuunculā expressit diuinus propheta in sacra illa uisione: qua uidit dñm sedentē sup solū excelsū, duob; seraphin clamatia alteq; ad alteq;. **S**anctus, sanctus sanctus: dñs deus sabaoth.
- Psal. 83.** **A**d illoꝝ igit̄ beatoꝝ, qui habitāt in domo dñi & in secula seculorū laudabūt eū, æmulationē: fit in sancta cōgregatiōe ecclesiasticorū deuota psalmodia decantatio, aut priuata in horis canonicis horū lectio. ut bñdicat dñs in omni tēpore: & semper laus eius sit in ore ipsorū. **Q**uid igitur in hoc tā sacro diuinæ laudis studio, canticorū q; spiritualiū iubilo: aut simulationis est, aut fictiōis? **S**i quis autem labijs deū honorans & cor suum habens longe ab eo, per hypocrisin, horarum ecclesiasticarum decantet aut legat officiū: is non ex natura & conditione rei ex seipsa bonæ, simulatū exhibet deo cultum, sed ex proprii cordis uitio & peruersitate, propter quam, nō debet id merito reprobari: quod suapte natura rectū est. **A**lioquin & eleemosynā improbabimus, & ieiunium atq; orationē: quoniā hęc omnia, ficto simulatoq; aīo fieri à prauis possunt. ¶ **P**ræterea dicat uelim Lutherus, quomodo simulatus est dei cultus, lectio horarū

horarum canonicarum: quæ ex Christi & apostolorum imitatione, in ecclesiam pie religioſeque est primû introduc-ta: quæadmodû testat beatus Augustinus: ita scribens ad inquisitiones Ianuarij. Sine dubitatione faciendû est maxime id: quod de scripturis defendi potest. Sicut de hymnis & psalmis canendis: & ipsius dñi & ap-
 storû habemus exempla & certa præcepta. De hac re tã utili ad monedum pie animû, & accendendû diuinæ dilectionis affectû: uaria cõsuetudo est. Hæc ille. Cui cõsonat & illud decretû concilij Toletani tertij: qd adducit in libro decretorû, de consecratione, distinctione prima, ca. de hymnis, hoc uerborû cõtextu. De hymnis canendis: & saluatoris & ap-
 storû habemus exemplû. Nam & ipse dñs hymnû dixisse perhibet: Matthæo euangelista testante. Et hymno dictor: exierûnt in montem oliuag. Et Paulus apostolus ad Ephesios scribit: dicens. Implemini spû sancto: loquētes uobismetipsis in psalmis, & hymnis, & canticis spūalibus: Hæc ibi. Sed ubinã ex institutione ecclesiastica dicuntur hymni & psalmi in laudē dei: nisi in horarû canonicarû decantatione aut lectione? Quomō etiã fideles potissimû presbyteri & clerici, loquentur sibi ipsis in hymnis & psalmis atq; canticis: si nõ annotentur hymni uel psalmi certa quadã assignatione, & recto digerantur ordine: in quibus concorditer & cõsona uoce sibi ipsis loquantur & psallant? Hæc autem certa annotatio, & hymnorû psalmo-
 rumq; distinctio secundû definitã legē & regulã, facta est iam olim, q̄t̄ dieq; obseruat in horarû canonicarû officio. Ceterû hanc de horis canonicis materiã diffuse et præclare pertractat uenerandus pater doctrina sacra et religione præstantissimus Thomas Walden: in suo libro de sacramentalibus nūcupato, per totû tertiû opus illius titulû, à uicesimo scilicet capite usq; ad uicesimû septimû eiusdē uoluminis caput. Vbi etiã ostendit (potissimû i uicesimo secundo ca.) usum horarû canonicarû habuisse suû exordiû: à tēpore primitiuæ ecclesie obseruariq; aliq̄mō captû in ecclesia Alexandrina: à beato Marco euangelista, instituta, deinde à multis etiã alijs ecclesijs illius exemplo obseruatû: et demû per uices tēporû diuersasq; successiones integritatē solidã accepisse. ut tpe beatorû Hieronymi, Augustini, et Ambrosii, ex antiqua ecclesie cõsuetudine iã fuerit distinctæ lectiones librorû sacre scripture: q̄ in officio ecclesiastico, certo quoq; anni tēpore recitarentur, quæadmodû q̄ plurimis h̄sdemq; probatissimis sanctorû

Augustinus.

Concilij Toletani decretum.

Matth. 26.
Ephes. 5.

Thomas Walden.

LIBER SECVNDVS

sanctorū patrū testimonijs, ibidē demonstrat contra **V**iclefianā im-
Mat. 15. pietatē: horarū canonicarū usum sustollere annexā. quā hoc in loco
 ut à cæco ductore ductus cæcus, & in foueā unā cum duce itineris
 præcipitatus: instaurare molitur **L**utherus. Sed nūc ad reliqua ei⁹
 VI. dicta excutienda, p̄grediamur. ¶ Neq; recte etiā à **L**uthero est
 assertū in uerbis supra dictis, satius esse, nō legere horas: q̄ frigide
 legere. Quoniā qui frigide eas legit ac tepido animo & distracto:
 satisfacit quidē præcepto ecclesiæ, obligātis ipsum ad lectiōnē ho-
 rarū canonicarū, neq; reus est transgressionis illius statuti. quāuis e-
 tiā in eo opere non p̄staret gratum deo obsequiū nec acceptū: po-
 tissimū quādo huiusmodi distractio, ignauia & cordis tepiditas, ex
 proposito fieret & electione. quoniā huiusmodi tepidis cōmina-
 tus deus: se eos euomiturum ex ore suo. **Q**ui uero ordinibus sacris
Apoca. 3 initiatus omnino horas canonicas non legit: is & ecclesiæ præuari-
 catur præceptū, obstringens ipsum ad exoluendum deo id lectiōis
 horarum officium: & simul graui p̄ctō deum offendit, cui debitū
 subtrahit seruitutis obsequium. Et ita hic duplici p̄ctō tenetur ob-
 noxius: alter uero si reus est, tātum uni culpæ addictus habetur.
 Quare multo grauior est & deterior, omnimoda horarū canonicarum
 sine causa legitima p̄missio: q̄ frigida illarū & tepida lectio,
 cuius oppositum astruit **L**utherus.

¶ Rationum, quibus horarum canonicarum lectiōnē
 improbat **L**utherus: dissolutio. Cap. XXV.

I. **E**d ecce ut horarū ecclesiasticarū lectiōnē sugillet
 aduersari⁹: obiectat nobis in uerbis suis paulo ante
 citatis, & in nono dicto eius circa libri hui⁹ principiū
 etiā adductis: in toto sacrarū literarū codice nō cōti-
 neri p̄ceptū, ecclesiasticis uiris datū de legēdis horis
 canonicis. nihilq; à nobis geri debere: quod deus in scriptura sc̄tā
 nobis non præceperit. ¶ Huic quidem cauillo iam abunde à no-
 bis satisfactū est in primo libro: ex quo id in promptu colligitur re-
 sponsum. huiusmodi p̄ceptū de horarū lectiōne, aperte quidē nō
 cōtineri in ipso euāgelico codice: sed suppressē & inuolute illud in
 eo cōprehendi uerbo dñi, quo iubemur audire ecclesiā & p̄positos
 nostros, q̄ spū sc̄tō suggerēte ordinatū exoluēdam esse dño à ui-
 ris ecclesiasticis quotidie horarū canonicarū decātationē aut lecti-
 onem.

Mat. 18.
Luca. 10
Mat. 23.